СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I

Рік LII. Ч. 245. Ню Йорк і Джерзі Ситі, субота, 16. грудня 1944. No. 245. New York and Jersey City, Saturday, December 16, 1944 Vol. LII

...центи в Злучених Державах Америки. ...центів за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

WASHINGTON D. C.

За англьо-американський союз

Представники 33 провідних американських каледжів та університетів заявилися за те, що тривалий мир у світі й добробут вимагають того, щоб по війні заіснував тісний політичний, економічний і військовий союз між Злученими Державами і Британським Камонвелтом. Америка потребує сильної Британії, заявили професори.

ЗБІРКА КАРТУНІВ ДЖАНА РОСОЛА.

Мек-Кей Компанія видала збірку гумористичних кольорованих і некольорованих картин про пятьох котів та їхні пригоди, яких автором є Джан Росол, картуніст з Сатурдей Івнінг Пост. Це Іван Росолович, син відомого філядельфійського заслуженого громадянина, бл. п. Миколи Росоловича. Його картини появлялись давніше часто в „Юкрейнієн Віклі".

ЯК ОБХОДИТИ ЮВИЛЕЇ И ПОМИНКИ?

Відповідь на це питання можуть дати поминки по двох заслужених громадянах (теж і членах У. Н. Союзу), що померли недавно в Філядельфії: На поминках бл. п. Івана Борисевича зібрано $130.75 на народні цілі, а на поминках після похорону бл. п. Михайла Рибака зібрано на те саме $90.50.

ДЕ ТЕПЕР УКРАЇНЦІ?

В рубриці „Шукають вас", що їх поміщує нюйорський „Нови Сьвят" від довгого часу, можна подибати між польськими і жидівськими призвищами часто теж і прізвища українців, що походять з західно-українських земель, а тепер перебувають в чужих краях та питають з Ірану, Індії, Палестини, чи Африки за знакомими в Америці. Це прізвища тих, що по польсько-советськім договорі видістались з Сибіру, куди їх запроторила советська влада. В числі з 12. грудня б. р. знаходимо, наприклад, таку оповістку: Григорій Пититчук: шукає за ним о. Йосиф Яворський, що знаходиться в Польськім Таборі в Африці. О. Яворський є греко-кат. священиком, з Радехівщини.

НОВА КНИЖЕЧКА.

„Культура й Освіта" в Виніпеґу видала чергову інтересну книжечку п. н. „Цікаві оповідання з давньої історії Канади". Написав українською мовою О. Івах.

АТЛЯНТИЙСЬКИЙ ЧАРТЕР І АМЕРИКА.

А. Марголін, що був свого часу послом У. Н. Р. у Лондоні, пише з Вашинґтону в „Новім Рускім Слові" з 6. грудня 1944. про „Атлянтийський Чартер і назначення Стетініюса". Каже, що новий секретар стейту буде держатись постанов Атлянтийського Чартеру. У звязку з тим буде за те, щоб усі граничі спори були полагоджувані аж по війні. З цього виходилоб, що граничний спір між Польщею і Советами, так, як він тепер фактично вирішений Советами, є для Вашинґтону односторонним вирішенням. Марголін пригадує, що президент Рузвелт уже раз відмовився щоб уже тепер ґарантувати будучі державні границі Польщі, вважаючи, що такий поступок був би нарушенням права населення в спірних областях на політичне самовизначення. Він каже далі, що Стетініюс буде стояти надалі на сторожі справедливих прав „слабих" і „малих" народів і буде боронити їх перед „більшими" і „сильнішими" народами. Ще пише Марголін таке, що урядові кола в Вашинґтоні є проти творення малих, нових і цілковито незалежних держав в Европі, а є за союзи чи федерації держав, але побудовані на таких чи подібних основах, як є побудовані Злучені Держави Америки чи Швайцарія.

ЧИСЛО УКРАЇНЦІВ В КАНАДІ.

Д-р В. Ю. Кисілевський подає в канадійських „Українських Вістях", як обраховати число українців у Канаді. І приходить до заключення, що є їх згідно з різними статистиками 324,894. Після урядового звідомлення трохи більше ніж 8% усього населення Канади зголосилося до війська добровільно, або були покликані до військової служби. Згідно з таким припущенням та іншими обрахунками та додатками мало би бути тепер в канадійських збройних силах 21,000 осіб українського походження.

СЛОВАР КУЗЕЛІ.

Славіст д-р Зенон Кузеля зладив українсько - німецький словар, над яким працював довгі роки. Словар виданий і замітний тим, що взяті в ньому під увагу літературні та наукові твори, видані в Україні під Советами, звідки зачерпнуті нові слова та різні наукові та технічні терміни.

ПОМЕРЛИ ВИЗНАЧНІ УКРАЇНЦІ.

Звідомляють з Бельгії, що померли: поет Олександер Олесь, граматик проф. Василь Сімович, економіст Олександер Мицюк.

ПРОТИ ПОСЯГАНЬ ПОЛЬЩІ ПО СХІДНІ ЗЕМЛІ.

Новий польський премієр, Тома Арцішевскі, заявив, що Польща не може приняти Лінії Курзона як східну границю з Росією, апелюючи рівночасно до Англії та Америки, щоб піддержали це домагання. Як подають радієві звідомлення з Лондону, то піднає дебати в парляменті над польсько-советським спором британійський уряд заявив, що Польща може дістати німецькі території на заході як відплату за втрату східних земель.

ВІД ЄВРЕЙСЬКОГО СОВЕТСЬКОГО ПАРТИЗАНА.

Нюйорське „Новое Русское Слово" з 13. грудня 1944 подає, що Союз Русских Євреїв в Ню Йорку одержав з Москви картку, на якій (в українському перекладі) є таке: „Дорогі браття і сестри. Я пишу до вас, хоч не знаю, чи дістанете мою картку. Дуже вас прошу відшукати Розу Курлянд, уроджену г. Ратно, Волинської Области (Україна) і Савла Л. Лахтера в Ірвінґтон, Н. Дж. Прошу Вас повідомити їх, що я, їх кревняк з Ратна, живий: один з цілого роду, всі прочі вбиті, прошу їх помочі. З поважанням: Партизан С. А. Голицкий".

ЩО ВІДЧУВ, ВІДВІДУЮЧИ „ДОМИК ПЕТРА".

„Комсомольская Правда" пише про відвідувачів „Домика Петра Первого". Пише, що там остав серед столітних дерев бюст царя Петра Першого, а в „домику" все як було до війни: і види Петербурга, плян Петропавловської кріпости, чи будучого Кронштаду, бронзові скульптури, як Петро ратує рибаків, як при гарматі, і т. п. Все заховане як яка святість. Оглядаючи це капітан Александров вписав у книгу відвідувачів таке: „З захватом оглядав я це місце. Нащадки многих століть будуть старанно берегти домик Петра і споглядати на нього з гордістю і захватом. Тут, в широкій кімнаті, народжувались великі ідеї переміни Росії, що зробили її могутньою потугою. Відходжу звідси, повний бажання битися з ворогом аж до цілковитої перемоги".

Ще нема пролому, остерігає Стимсон

Нема для німців ніякої зимової передишки, ні на домашньому фронті, ні на воєнному. Хоч погода несприятлива для налетів, а проте бомбардовано воєнні обєкти в Німеччині тому кілька днів понад 2,000 літаками і 1,200 боєвиками. І тратять німці й тепер принаймні 7,000 вояків денно. Та проте ще не проломано ворожого фронту, остерігає Генрі Л. Стимсон, секретар війни. Тому і не може бути застою у воєнному збровнню.

„ЛИСТИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ".

Такі видруковано в большевицьких У. Щ. Вістях з 10. грудня б. р. Довгі вони, але на зміст дуже скупі, оскільки іде про інші вісти крім тих, що пищуть про знущання німців, чи румунів. А як живеться там людям, то видно найкраще хоч би з таких слів „...вже навіть в кооперації купили хустину, а більше нічого не було" (крім соли, мила, сірників і кересіну). А далі: „Ми вже булиб раді, якби якнайскорше дочекатися закінчення війни, тоді ми моглиб надіятися чогось лучлучшого, поскільки ми є під керівництвом нашого мудрого вождя тов. Сталіна". Ось така надія... А „поки що живем по старому, ходим на роботу до колгоспу" і т. д. І ще одно: „також й мама не мають в що вбратися і просять вас прислати, що тільки можливо, щоби могли вмерти в чистій одежі, бо вони вже старі"...

У. Щ. Вісті поклику́ються на той голос, щоб отій старій матері допомогти. Тільки прислужники московської диктатури не кажуть, як це зробити, щоб отся старушка дійсно дістала ту допомогу, якщоб її з Америки для неї вислано. Бож саме за це іде спір. Якраз ось таким старушкам хотілиб американські українці допомагати і тому ставлять тільки те одно домагання, що хочуть мати певність, що ось такі українські старушки чи їм подібні українські жертви війни вислану американськими українцями допомогу дійсно одержать.

МАВ ПОМЕРТИ 1. ЛИСТОПАДУ.

„Будучність Нації" подає від свого кореспондента з Англії, що там ходять вісти, що митрополит Андрій Шептицький мав померти 1. листопаду 1944. Теж дивуються, що „як на замовлення" померли теж і еп. Будка та еп. Хомишин.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Понад 75, що віддали життя за Америку

Маємо в Українськім Народнім Союзі вже понад 75 таких членів, що будучи в американських збройних частинах віддали вже своє життя за свій край і за кращий повоєнний світ.

Положили вони свої голови як американці й як ті, що були свідомими, що походять з українського роду, та що є нащадками великого й славного, але й далі ще поневоленого українського народу. Полягли в надії, що своєю кровю і жертвою забезпечать щасливе і вільне життя Америці, а теж і Україні. А що такі були в них переконання, та що саме так вони думали і так загинули, можна догадуватись з того, що були членами Українського Народного Союзу.

Як бачимо, то хоч ще далеко до кінця війни, а вже поважно рідшають ряди молодих Союзовців. А тих Союзовців є багато, дуже багато в збройних силах. Пішов сам наш цвіт, сама наша найкраща надія. Коби тільки Бог дав, щоб якнайбільше з них вернули живими і здоровими. Та якби щасливо не було, знаємо, що втрати будуть. Вони вже є...

Якжеж нам тепер пошанувати ось тих поляглих? Як їхню память відсвяткувати?

Заки буде можна оте все якслід обговорити і вирішити, одно можна і треба вже тепер зробити. Треба пошанувати погибших Союзовців тим, щоб їхне місце в рядах У. Н. Союзу було заступлене іншими молодими американцями українського роду. Бо як вони, тут роджені, що віддали своє життя за Америку, вважали добрим і вказаним належати до такої організації як У. Н. Союз, то чому не мали би іти їхніми слідами тисячі інших з нашої молоді?

Ось ту справу кладемо на серце теж і нашим батькам і матерям. Памятайте за неї в часі, коли отсе докінчуємо святкувати 50-ліття У. Н. Союзу. Маєте дітей і внуків, що не є в У. Н. Союзі, дайте їх зараз нашій організації на місце тих молодих, що від нас відійшли навіки, що полягли на полю слави.

На $400 книжок від одної нашої інституції

Акція в справі ширення правди про Україну при помочі книжок і журналів, що появляються в англійській мові, знаходить щораз більше прихильників. День за днем приносить нам пошта щораз свіжі імена працівників на тому полі. Звичайно це прізвища звичайних наших робітників, чоловіків і жінок, що хочуть бути між тими, що передають правду про нарід, з якого походять, в першу чергу своїм дітям і внукам, а далі ширять її серед американських своїх знакомих.

Та за поширення правди про Україну взялися і наші різні товариства, закуповуючи книжки для різних бібліотек, чи для інших цілей. А які то цілі, то прикладом цього може бути поступок **Українського Народного Дому в Дітройті.** Який-жеж він?

Щоби представити справу цілком просто, подамо дещо з листів цього товариства, що їх нам надсилає гром. Іван В. Дячун, член 292 відділу У. Н. Союзу. Отже він пише в них таке:

Дня 11. листопаду відбулися в Українському Народному Домі, 4655 Мартин евеня, збори Комітету висилання різдвяних дарунків для тих вояків, які ще не виїхали заморе і є членами або синами і дочками членів У. Н. Дому. Виринуло питання, які дарунки найкращі й по якій ціні їх купувати. Прийшла думка, що „Історія України" М. Грушевського, видана англійською мовою — це найкращий дарунок. По короткій дискусії пропозицію принято одноголосно... Вояків-синів наших членів — є біля 130. Комітет буде старатись вислати кождому з них ось ту високо-культурну і цінну книгу, бо вона буде, на нашу думку, не тільки гарним і культурним дарунком для наших хлопців, але теж поширенням правди про Україну серед їхніх товаришів зброї, бо й вони причитають ту книжку певно з цікавістю... Залучаючи отсим уже другий чек на других сто долярів за 50 книжок „Історії України", замовляємо рівночасно ще других 50 книжок на різдвяні дарунки для наших вояків. Решту грошей вишлемо тоді, як позбираємо точні адреси тих вояків, яким Вам треба буде ті книжки вислати. Тому, що маємо ветеранів-інвалідів, які вже повернули з війни, то прошу вислати шість книжок „Історії України" на мою адресу, а я передам їм книжки особисто.

Ми нарочно навели отсе писання, бо воно промовляє краще всього іншого. Американські українці можуть, як загал, бути гордими з того, що ми таки зробили поступ, коли вміємо ось так ставитись до такої культурної справи, якою є книжка, добра книжка. Ми можемо теж радіти, що нашу допомогу визвольній українській справі вміємо і в теперішніх важких обставинах далі продовжувати і вести в розумний і культурний спосіб, поширюючи серед нашої молоді й серед якнайбільшого загалу американців — правду про Україну і український нарід.

КРАВЧЕНКО ПРО СОВЄТСЬКИЙ ІМПЕРІЯЛІЗМ.

„Ню Лідер" з 9. грудня 1944 помістив статтю Віктора А. Кравченка, бувшого члена совєтської технічної місії в Вашингтоні, що, як подає цей тижневик, заявився проти совєтської диктатури, а за американські принципи демократії. Стаття обговорює події в Ірані в звязку з совєтськими домаганнями нафтових концесій, які іранський уряд відкинув. Кравченко служив довший час в армії близько Ірану як совєтський офіцир і має знати тамошні відносини. Він каже, що Совєти мають повно нафти на Кавказі, в Румунії, та в Західній Україні; теж відкрито джерела нафти на просторах Східної України. Більше нафти треба їм хіба для політичних махінацій на міжнародному полі. Кравченко звертає увагу на те, що Іран помагав завжди Совєтам від самого початку війни чим тільки міг, та що в Тегерані хвалено іранський уряд на всі способи, як там були наради між Рузвелтом, Чорчилем і Сталіном. Крім того Сталін ще в листопаді 1941 року дав слово, що не буде вмішуватись у внутрішні справи чужих держав. Але, каже Кравченко, Сталін слово дає і цофає... Звідси і совєтські атаки на іранський уряд,... Кравченко переконаний, що нафтові концесії є потрібні Сталінови для встановлення в Ірані великого апарату з кількох тисячів осіб, що не займалисяб нафтовими справами, але шпіонажю і комуністичною пропагандою серед різних племен і народів, що живуть у краях Близького Сходу, а які між собою ворогують. Сталінови треба більших сил в Ірані й на те, щоб там лекше протиставитись британським силам, щоб звідтам краще вдаряти в британський імперіялізм, та щоб контролювати економічну та заграничну політику Ірану, а тим самим забезпечити совєтські посідання на Кавказі, а зокрема нафту в Баку. Окреме око Совєтів звернене в Ірані на поблизьку Індію, де є національні тертя і неспокої й добре поле для комуністичної активности проти Британії. А Сталіна теорія є така, щоб концентрувати сили проти ворога в пункті, що є для нього найслабшим, а завдавати йому рішальний удар в моменті, що є найдогіднішим. Так поступає Сталін в Ірані й так буде поступати і деінде, користаючи з цього, що йому Америка та Британія у всьому уступають.

ДЛЯ ПОБІДИ КУПУЙТЕ БОНДИ

ВЕСТ САЙД, НЮ ЙОРК. — Річні збори Тов. Свобода, від. 194, відбудуться в суботу, 16. грудня, в годині 8. ввечір, під ч. 568 — 9. Еве. — Н. Марків, пр.; Т. Пітула, дас.; С. Гнатишин, фін. секр.

ДЕРБИ, КОНН. — Річні збори Тов. Запорозька Січ, від. 23, відбудуться в неділю, 17. грудня, в годині 2. пополудні, в Ігел Галі, 229 Мейн ул. — Т. Захаревич, предс.; А. Призкович, кас.; І. Бінковський, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 342, відбудуться в неділю, 17. грудня. — І. Савчак, предс.; А. Скоципець, кас.; І. М., секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 170, відбудуться в неділю, 17. грудня, в годині 6. ввечір, в У. Н. Домі, 181-3 Фліт ул. — О. Логин, предс.; М. Фурка, кас.; Т. Наконечний, фін. секр.

СЛИКВІЛ, ПА. — Річні збори Бр. св. І. Хрестителя, від. 126, відбудуться в неділю, 17. грудня, в годині 2. пополудні в сали церковній. — За уряд: І. Павлечко, предс.; Г. Дидів, секр.-кас.